

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 11 april 1893, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af motion angående utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån och om ändrad lydelse af § 32 i reglementet för riksbanken.

Till utskottet har hänvisats en af herr *E. Fredholm* i Saleby m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 75), innefattande hemställan, att afbetalningslån måtte kunna få från riksbanken utlemnas till återbetalning inom vare sig 2¹/₂ eller 5 års tid, och att räntan å dylika lån ej under lånetiden skulle vara oföränderlig, utan kunna höjas eller sänkas, med iakttagande att förändringen trädde i kraft vid tiden från den afbetalning, som skedde näst efter det förändringen blifvit af fullmäktige beslutad; varande i berörda syften föreslaget, att, med bibehållande i bankoreglementets § 32 af nuvarande första och två sista moment, som innehålla vissa formella föreskrifter angående ifrågavarande lånerörelse, densamma i öfrigt skulle i nedannämnda moment komma att upptaga följande, delvis ändrade eller nya bestämmelser, nemligen i:

Mom. 2. Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningen af en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfven ty, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallet.

Lån kan äfven erhållas under enahanda vilkor medelst erläggandet hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af en femtedel af lånebeloppet jemte upplupen ränta.

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 6 Saml. 1 Afd. 8 Häft. (N:o 10).

Mom. 3. Räntan å dessa lån är ej oföränderlig under inbetalningstiden, utan kan höjas eller sänkas, hvilken förändring ej träder i kraft förr än vid tiden för den afbetalning, som bör ske näst efter det ränteförändringen blifvit af fullmäktige beslutad.

Mom. 4. Lån utlemnas ej å mindre belopp än 300 kronor.

Mom. 5. För lån utgifna mot borgen, åligger det låntagaren att vid hvarannan afbetalningstid, om så fordras, förete intyg om egen och löftesmäns fortfarande vederhäftighet eller ock ställa ny säkerhet, som godkännes, vid påföljd att eljest hela återstående lånebeloppet anses förfallet.

I afseende å den i sistnämnda moment införda bestämmelse angående skyldighet för låntagare att vid hvarannan afbetalningstermin förete vederhäftighetsbevis har utskottet till en början ansett sig böra erinra, att detta, i motsats till hvad i motionen antydes, innefattar ett nytt stadgande, enär motsvarande bestämmelse i nu gällande reglemente föreskrifver, att, om så fordras, dylikt bevis skall vid *hvarje* afbetalning företes, om ock, enligt de särskilda underrättelser om dessa lån, som meddelas allmänheten, fullmäktige förklarar, att sådant bevis i regel erfordras endast vid andra och fjerde afbetalningarna.

Om utsträckning af tiden för återbetalning af ifrågavarande slags lån hafva vid hvarje af de tre sista lagtima riksdagarne gjorts framställningar, hvilka af Riksdagen afslagits, sistlidet år dock först efter gemensam votering. Fullmäktige i riksbanken afgåfvu under år 1890, efter inhemtande af yttrande från afdelningskontorens styrelser, ett längre, motiveradt afstyrkande utlåtande i ämnet och hafva under åren 1891 och 1892, med åberopande af detsamma, förklarar sig ej hafva anledning frångå sin förut uttalade mening, att en förändring af nu gällande bestämmelser angående afbetalningslån, i hvad rörer utsträckning af tiden, hvarinom de skola vara återbetalda, lika litet vore lämplig som af behovet påkallad.

Vid dessa förhållanden har utskottet ej funnit nödigt att äfven innevarande år från fullmäktige inhemta ytterligare utlåtande, men dock med afseende å frågan om räntans rörlighet ansett sig böra, äfven oberoende af hvad Riksdagen må komma att besluta i anledning af berörda motion, anhålla om fullmäktiges utlåtande i denna del, som utskottet anser sig kunna och böra lämpligen behandla i sammanhang med frågan om ändringar i bankoreglementet och sålunda oberoende af blifvande beslut angående utsträckning af lånetiden.

I sjelfva hufvudsaken har ej heller utskottet funnit sådana skäl

vara förebragta, som kunna föranleda till frånträdande af de utaf detsamma under tre år i följd uttalade åsigter i ämnet.

Ett bland de förnämsta skälen, som emot motionärens förslag anförts, och hvilket utskottet ansett sig böra å nyo framhålla, är den utsträckning af borgenssystemet, som ett bifall till förslaget skulle medföra. Det vill nemligen synas utskottet uppenbart, att, då visst maximibelopp för hvarje låntagare är bestämdt samt i ytterst få fall realsäkerhet för dylika försträckningar hädanefter som hittills torde komma att ställas, antalet af de personer, som af mer eller mindre tvingande omständigheter föranledes till att teckna borgen, måste ökas, i samma mån fonden, på sätt med utsträckning af lånetiden torde afses, blifver mera anlita; och utskottet kan för sin del ej förorda, att riksbanken på något sätt bidrager till att i högre mån, än hvartill den redan gifver anledning, öka denna kreditform, som, på sätt fullmäktige erinrat, är särskildt egnad att undergräfvä välståndet och det ekonomiska oberoendet.

En lånerörelse sådan som den nu ifrågavarande torde, strängt taget, ej tillhöra en riksbanks verksamhet och ej heller från dess synpunkt sedt böra uppmuntras; ännu mindre bör riksbanken genom särskilda åtgärder söka att skaffa sig kunder i denna lånegren och på sådant sätt uppträda i täflan med andra penninganstalter, för hvilka nämnda låneform mer lämpar sig, jemväl af den anledning, att de vida lättare kunna ingå i pröfning af låntagares ställning och betalningsförmåga.

Derjemte anser utskottet, att förslaget, som äfven går i bestämd riktning mot de åsigter, som i de af sakkunniga personer bildade bankkomitéerna uttalats, skulle kunna medföra sådan utsträckning af denna lånerörelse, att i tider af ekonomiska rubbningar det lätteligen kan visa sig blifva af verklig olägenhet för riksbanken att hafva ett betydligt kapital ovilkorligen bundet så lång tid som motionen afser; och de förluster, som riksbanken härvid kan komma att göra, blifva lätteligen större, i samma mån riksbanken af den långa tid, på hvilken försträckningarna lemnats, är förhindrad att vidtaga åtgärder, hvilka ställningen till äfventyrs påkallar och eljest kunde ifrågakomma.

Att svårighet möter för en mindre jordbrukare, fabriksidkare eller handverkare att kunna på så kort tid som 2½ år återbetala ett för drifvande af hans rörelse upplånadt kapital, vill utskottet visserligen ej förneka, men riksbanken såsom sådan bör, på sätt utskottet antydt, ej i berörda afseenden hafva uppgift att lemna förlagskapital, och utskottet är fortfarande af den

mening, att, åtminstone i allmänhet, fullt tillräckliga tillfällen till erhållande från annat håll af sådant förefinnas.

Utskottet, som för öfrigt ej ansett sig behöfva återupprepa hvad i saken under de senaste åren yttrats af så väl utskottet som fullmäktige, utan blott återoppar detsamma, får följaktligen, med vidhållande af sina åsikter i ämnet, hos Riksdagen hemställa,

att ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 april 1893.

På utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.

Reservation

af herrar *Gumælius*, *Göransson* och *Holmgren*:

I den nu af bankoutskottet behandlade delen af herr Fredholms motion föreslå vi sådan ändring i § 32 mom. 2 af bankoreglementet, att orden »en femtedel» utbytes mot orden »minst en tiondedel» och således,

att mom. 2 i § 32 erhåller följande lydelse:

(Nuvarande lydelse.)

Mom. 2. Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af en femtedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalta delen af lånet varder till betalning förfallen.

(Ändrad lydelse.)

Mom. 2. Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af *minst en tiondedel* utaf lånebeloppet jemte (o. s. v. lika med nuvarande lydelse).